

ЦИФРОВА ІЗОЛЯЦІЯ РФ: ПРИЧИНИ ІНТЕРНЕТ-ОБМЕЖЕНЬ ТА СТРАТЕГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Опубліковано: Глушук Є. Цифрова ізоляція рф: причини інтернет-обмежень та стратегічні можливості для України // Діяльність Президента України в умовах російсько-української війни. 2026. Випуск 07 (182). С. 54-59.

У росії влада вирішила посилити контроль над інформаційним простором. Зокрема, останніми тижнями росіянам обмежують доступ до вільного інтернету, мобільного зв'язку та блокують популярні цифрові сервіси. Найбільший тиск спрямований на Telegram, який залишається одним із ключових каналів комунікації для населення рф, а також на тимчасово окупованих росією територіях України.

Паралельно Кремль посилює обмеження для іноземних платформ. У попередні роки в росії вже заблокували Facebook, Instagram, WhatsApp і YouTube. Тепер основною ціллю став Telegram, яким щомісяця користуються понад 100 мільйонів людей. Російська влада звинувачує сервіс у порушенні законодавства, зокрема щодо захисту даних і боротьби з шахрайством.

Натомість користувачам пропонують перейти на державний застосунок МАХ, який розвивається за підтримки Кремля ([Головне в Україні](#)). Рф планує на законодавчому рівні зобов'язати чиновників використовувати державний месенджер МАХ. На тлі цих ініціатив громадяни росії все частіше називають те, що відбувається в країні, «цифровим ГУЛАГом». У соцмережах користувачі пишуть, що влада вибудовує не суверенний інтернет, а ще один інструмент ізоляції ([UA.tv](#)).

Збої в роботі інтернету вже вплинули на повсякденне життя. Через недоступність онлайн-сервісів люди частіше користуються готівкою, мають проблеми з викликом таксі та шукають альтернативні способи зв'язку. Фіксується зростання попиту на рації, паперові карти та інші офлайн-рішення.

У деяких випадках наслідки є критичними: зокрема, пристрої для моніторингу стану дітей із цукровим діабетом не можуть передавати дані батькам у режимі реального часу.

На тлі обмежень зростає невдоволення серед населення. У різних містах намагалися організувати акції протесту, однак влада їх не погоджує. Посилення обмежень в інтернеті викликає розчарування та критику навіть з боку прихильників Кремля, пише [Associated Press](#). Видання зазначило, що з цього приводу кілька десятків росіян провело «санкціонований мітинг», а

також «подали позови». А лідери галузі «благали владу скасувати обмеження» ([УНІАН](#)). Водночас мільйони користувачів переходять на VPN, щоб обходити блокування ([The New York Times](#)).

За останніми дослідженнями порталу [Cloudwards](#) «Свобода Інтернету за країнами у 2026 році», росія опинилася на передостанньому місці у світовому рейтингу свободи інтернету після посилення цензури та блокувань.

Аналітики оцінили рівень інтернет-цензури за чотирма критеріями: доступ до торрентів, контенту для дорослих, політичного контенту та VPN-сервісів. У розрахунках використовували дані OONI Explorer, Freedom House, а також офіційні документи та судові рішення.

За результатами, росія отримала лише 4 бали зі 100 можливих, опинившись серед країн із найжорсткішими обмеженнями – поруч із Китаєм, Іраном та Пакистаном. Останнє місце в рейтингу посіла Північна Корея з нульовим показником – більшість її громадян взагалі не мають доступу до інтернету ([UA.NEWS](#)).

Формально влада пояснює це «боротьбою з українськими дронами». Насправді ж ідеться про інше – про повну монополізацію інформаційного простору. Це базовий інстинкт будь-якого тоталітарного режиму: контроль над інформацією означає контроль над реальністю. Цифрова цензура – не побічний ефект, фундамент інформаційної політики в умовах диктатури. Фактично країну переводять у режим «цифрової фортеці» – із контрольованими каналами інформації, ізольованим населенням і максимальною залежністю від держави. Це вже не авторитаризм у класичному вигляді, а крок у бік північнокорейської моделі правління ([NV.ua](#)).

Показово, що саме після початку повномасштабного вторгнення в Україну у 2022 році Кремль почав обмежувати свободу російського інтернету набагато сміливішими та деструктивнішими діями. Однак Telegram поки що залишався відносно відкритим простором. Кремль використовував додаток для поширення пропагандистських повідомлень про війну, а солдати використовували додаток для зв'язку зі своїми сім'ями та збору коштів для своїх підрозділів. Водночас росіяни могли читати нефільтровані новини та коментарі навіть найзапекліших критиків уряду.

У Центрі протидії дезінформації України при РНБО заявили, війна стала зручним приводом для різкого посилення контролю у всіх сферах життя росіян. А тепер диктатура закріплюється як частина повсякденної реальності. Усі «воєнні» обмеження працюють на головну мету – зробити суспільство максимально керованим і залежним від держави ([Межа](#)).

Про проблему заговорили навіть на міжнародному рівні. Під час зустрічі з Путіним 1 квітня прем'єр-міністр Вірменії Нікол Пашинян відкрито

розкритикував дії росії. «У Вірменії наші соціальні мережі, наприклад, на 100 % безкоштовні. Немає жодних обмежень», – підкреслив він.

Путін вислухав це зауваження мовчки, лише злегка піднявши брови. Наразі активісти готують масштабні акції на 12 квітня, День космонавтики, намагаючись отримати дозволи під приводом святкування ([Експерт](#)).

Своєю чергою речник генсека ООН Стефан Дюжаррік також відреагував на блокування російською владою всесвітньої мережі та наголосив, що кожна людина повинна мати доступ до Інтернету та інформації. «Доступ у будь-якій країні до Інтернету, до інформації має поважатися», – сказав він.

За словами Дюжарріка, «ми живемо у світі, у якому важко працювати без доступу до Інтернету, і кожна людина в будь-якій точці світу повинна мати доступ до Інтернету», – наголосив він ([Укрінформ](#)).

Статистика пошукових запитів рф говорить сама за себе: з кінця 2025 року росіяни дедалі частіше шукали у Google, «як виїхати з росії». Це дуже показовий індикатор. Усі ці процеси – цензура, ізоляція, технологічна деградація – є прямим наслідком загарбницької війни рф ([NV.ua](#)).

Деякі експерти наголошують, що обмеження роботи інтернету в росії пов'язане з тим, що у диктатора загострилось почуття страху. На це є одразу кілька причин. Головною з них стали нещодавні події в Ірані.

Політолог Ігор Рейтерович зауважив, що найбільше повпливала на поведінку Володимира Путіна історія з вбивством Алі Хаменеї в Ірані. Навіть російські пропагандистські канали відверто говорили, що вбачають у цьому поганий приклад – верховного лідера країни можна знищити точковим ударом. Мовляв, Путін може бути наступним. «У Путіна взагалі загострюється параноя. Ми маємо справу з немолодою людиною, яка й до цього відрізнялась специфічним характером: цинічним, але параноїдальним. З віком це лише загострилось. Він боїться кудись пересуватися, боїться внутрішніх змов», – наголосив Рейтерович.

Цікаво, що подібна ситуація відбулася після заколоту Євгенія Пригожина у 2023 році. «Зараз у нього дуже багато фобій, тому він рідко кудись їздить чи літає, а просто сидить у бункері. Можливо, він справді думає, що якщо американці зробили таке з Хаменеї, то Трамп може наказати завдати удару точково і по ньому. Відверто кажучи, це б вирішило багато проблем. Ліквідувавши одну людину, можна фактично завершити війну», – зауважив політолог ([24 Канал](#)).

Колишній міністр закордонних справ України Володимир Огризко заявив, що дивні дії Путіна продиктовані панікою за власне життя та страхом втратити контроль над ситуацією.

Огризко пояснив, що спроби ще сильніше обмежити інтернет у Росії не варто сприймати лише як чергове закручування гайок. Така логіка для Кремля не нова, адже наприкінці існування СРСР влада так само намагалася закрити країну від «згубного впливу Заходу», забороняла доступ до чужої інформації й залишала людям тільки ту картину світу, яку сама ж і конструювала.

«Зараз цю саму модель у Кремлі намагаються перенести на сучасну Росію, хоча інтернет давно став не лише джерелом інформації, а частиною економіки, роботи, звичного спілкування й побуту. Саме тому спроба перетворити країну на закритий простір б'є значно ширше, ніж це було за радянських часів, бо зачіпає вже не тільки політичний контроль, а й щоденне життя мільйонів людей. Путін хоче перетворити Росію на Північну Корею. Але це матиме для економічного стану Росії катастрофічні наслідки», – сказав дипломат.

Путіна це, як він вважає, не зупиняє, бо для нього важливіше ще сильніше закрити країну, ніж думати про наслідки для суспільства й економіки. Через це дивні, на перший погляд, рішення Кремля стають цілком зрозумілими: страх за себе там давно переважає й здоровий глузд, і реальне бачення того, що відбувається в країні ([24 Канал](#)).

Політолог Юрій Романенко заявив, що масштабні перебої в роботі популярних месенджерів, зокрема Telegram, та систематичні спроби російської влади обмежити доступ до незалежних джерел інформації є частиною глобального плану Кремля. Російська Федерація стрімко рухається шляхом абсолютної ізоляції від цивілізованого світу, перетворюючись на гігантський аналог Кореїської Народно-Демократичної Республіки в самому центрі Євразії.

В умовах затяжної війни, економічної деградації та зростаючої соціальної напруги правляча еліта Росії панічно боїться втратити монополію на формування суспільної думки. Для виживання диктатури життєво важливо створити інформаційний вакуум.

Експерт переконаний, що влада у Москві готується до масштабних внутрішніх криз і намагається заздалегідь нейтралізувати будь-які майданчики для самоорганізації громадян. Коли соціально-економічна ситуація почне виходити з-під контролю, відсутність незалежних каналів комунікації має уповільнити розпад системи. Таким чином, цифрова залізна завіса, яку Кремль опускає над своєю територією, є не просто технічним заходом безпеки, а індикатором незворотних трансформацій ([Хвиля](#)).

Саме в цьому, на його думку, і видно справжню послідовність рішень Кремля. Війна проти України для Путіна лишається важливою, але в момент вибору він насамперед думає про утримання влади, безпеку свого найближчого

кола і контроль над самою Росією. Тому будь-які інструменти, які допомагають перекривати інформацію і жорсткіше керувати суспільством, для нього можуть виявитися ціннішими навіть за військову ефективність.

«Якщо буде вибір між невдачами в Україні та контролем над країною, він завжди вибере контроль над країною», – пояснив колишній речник НАТО. Тому скорочення доступу до зв'язку й посилення цифрового контролю в Росії варто сприймати не як технічний епізод, а як ознаку страху перед внутрішньою нестабільністю ([24 Канал](#)).

Водночас голова Українського центру безпеки та співпраці Сергій Кузан заявив, що блокування інтернету запустило цікаві процеси в Росії, а сама ініціатива російської влади викликала зворотний ефект. У Москві люди вийшли на акції протесту проти обмеження роботи інтернету. Кузан наголосив, що той факт, що росіяни вийшли на Болотну площу у Москві, відбулися затримання, правоохоронці перекрили площу, а комунальники фарбують лавочки і бордюри для того, щоб люди не збиралися, означає тільки одне. Закриття інтернету поступово спонукає росіян до акцій громадянського невдоволення, а це відповідно спричинить додатковий тиск на російську правоохоронну і судову системи.

«Російська влада блокувала інтернет для того, щоб відрізати людей від зв'язку і щоб вони не виходили на протести. А зараз є перші ознаки того, що відбувається зворотна дія. І, думаю, що таких акцій буде ще більше. Просто вони, імовірно, не будуть висвітлені у медіа», – зауважив голова Українського центру безпеки та співпраці ([24 Канал](#)).

Проте, політтехнолог Тарас Загородній вважає, що протести у Росії, якщо вони не мають лідера, не переростуть у конкретні дії. На його думку, чим більше Кремль посилюватиме «репресії, проявлятиме байдужість і витрачатиме ресурси на війну», тим більше це буде подобатися переважній кількості росіян. Водночас блокування інтернету посилює роздратування у російському суспільстві, особливо серед тих, хто народився після 1990-х років, та негативно впливає на бізнес. І це може стати каталізатором змін ([24 Канал](#)).

Крім цього на думку керівника Інституту конфліктології та аналізу росії Олександра Шульги блокування Telegram може зруйнувати культ Путіна у росії, а обмеження призведуть до більшої нелояльності не лише населення, а й еліти. Говорячи про Telegram, він зауважив, що ще до блокувань у Росії наростала кількість критичних коментарів, коли йшлося про Путіна та його ініціативи, які відображаються на росіянах. «Спершу має бути десакралізація Путіна, весь негатив буде пов'язуватися саме з ним. Це перший фундаментальний розлом, який нарешті має відбутися», – сказав він ([УНІАН](#)).

Як повідомляє ISW, згідно з соціологічним дослідженням, яке проводилося з 27–29 березня 2026 року Форумом громадської думки (FOM), рейтинг довіри до Путіна впав на 5 % на тлі посилення цензури в РФ. Це найбільше зниження показника довіри за останні шість років. Крім цього щотижневі опитування FOM засвідчують, що рейтинг довіри до Путіна почав падати саме у лютому 2026 року, коли Кремль вирішив суттєво обмежити доступ до Telegram ([Укрінформ](#)).

Водночас надважливим є те, що обмеження інтернету та Telegram в рф безпосередньо впливає на ведення війни. Telegram став для російської армії одним із ключових інструментів комунікації та обміну розвідданими. Втрата доступу до нього, особливо паралельно з обмеженнями інших каналів зв'язку, робить систему управління більш хаотичною і вразливою. У [звіті](#) Інституту вивчення війни (ISW) наголошується, що така ситуація погіршить систему управління та зв'язку російських сил і загострить вже наявні проблеми з комунікаціями, які виникли після блокування Starlink 1 лютого.

На думку опозиційного журналіста Ігоря Яковенко, блокування Telegram – це удар по окупаційній армії, адже це основний засіб їхньої комунікації між собою, з родинами та з командуванням. «Тепер вона не тільки «осліпла» через відключення Starlink, але й «оглухла та онімела». Я можу побажати тільки успіху Кириєнку, Путіну. Хай вони далі завдають ударів у спину своїй армії», – підкреслив Яковенко ([24 Канал](#)).

За словами експертника НАТО Джеймі Ши, Кремль обрав стратегію «інформаційної завіси», де параліч власного військового зв'язку на фронті став прийнятною жертвою. Для Путіна тотальний контроль над думками росіян виявився набагато ціннішим, ніж боєздатність армії в Україні ([24 Канал](#)). Більше того, [Служба зовнішньої розвідки України](#) повідомляє, що у росії для пересічних громадян планують заборонити вхідні міжнародні дзвінки з низки «недружніх країн» без попередньої згоди абонента, а також запровадити обов'язкове маркування таких викликів ([Укрінформ](#)).

Однак блокуванням інтернету та Telegram росія залишає окупованим територіям дедалі менше каналів зв'язку зі світом. На окупованих територіях інтернет перетворився на закрите середовище, де основними джерелами інформації залишаються лише ресурси, підконтрольні Кремлю. Альтернативні точки зору повністю витісняються, а контент фільтрується ще до того, як він досягає користувачів. [Проект Радіо Свобода](#) підготував коротку інструкцію, як вирватися з інформаційної ізоляції, якщо ви перебуваєте на захоплених територіях.

Таким чином, рф рухається за іранською моделлю, формуючи закриту цифрову екосистему, де інформація стає інструментом контролю і пропаганди.

Втім, ця стратегія має зворотний ефект: ізоляція та тиск не зміцнюють систему, а поглиблюють внутрішню кризу, шкодять економіці та посилюють невдоволення в суспільстві, підриваючи довгострокову стійкість держави й відкриваючи можливості для України.

Блокування Telegram вже ускладнило комунікацію російської армії, знижуючи ефективність її дій. Хоча агресор шукатиме альтернативи, це потребує часу – ресурсу, який у війні має вирішальне значення. Паралельно цифрові обмеження послаблюють економічний і технологічний потенціал РФ та відволікають владу на внутрішні проблеми.

У підсумку, намагаючись встановити тотальний контроль над інформаційним простором, Кремль фактично знижує власну стійкість і відкриває для України додаткові інструменти впливу як на полі бою, так і в інформаційній сфері.